

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**«ЦІННОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

(для аспірантів)

Київ – 2018

Підготовлено доцентом кафедри філософії та політології *Нич Т.В.*

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 8 від 22 березня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук МАУП (протокол № 8 від 29 березня 2018 р.)

Нич Т.В.

Навчальна програма дисципліни «Цінності політичної культури постіндустріального суспільства» (для аспірантів). – К. : МАУП, 2018. – 17 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Цінності політичної культури постіндустріального суспільства», теми контрольних робіт і вказівки до їх виконання, питання для самоконтролю та список основної і додаткової літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Важливою складовою політичної системи будь-якої країни є політична культура – феномен, який задає тон політичним процесам і формує тип політичних відносин як в межах держави, так і на міжнародному рівні.

Політична культура – досить складне, багатогранне, глибоке за змістом явище. Як концептуальне поняття, вона з'являється в середині 20-го століття в працях представників американської школи – Г.Алмонда, С.Верби, Л.Пая. Сучасність характеризується світовою трансформаційністю. Глобалізація, інформаційна революція, інтеграційні тенденції в світі, міграційні процеси тощо свідчать про те, що практично кожна з держав змінює параметри своєї загальної і політичної життєдіяльності. Стабільність локального соціуму стала величиною достатньо умовною. Кожна країна відчуває зміни, трансформується, адаптується до нових умов світової динаміки, що впливає як на характер взаємовідносин з іншими країнами, так і на відносини між суб'єктами політичної взаємодії в середині країни на рівні політичних інститутів, соціально-політичних спільнот, окремих особистостей. Останнє потребує нового типу політичної культури, нових норм і технологій, формування яких є однаково важливим завданням для всіх країн, які вступають у відповідні відносини.

Постіндустріальне суспільство обумовлює власні особливості політичних процесів, висуває власні вимоги до їх суб'єктів, формує свою модель політичної культури. Нові політичні реалії потребують нових підходів, нових навичок і нової політичної культури. Процес формування нової людини безперервний і складний. Ускладнюються соціальні, економічні, політичні умови, які актуалізують дослідження і розуміння проблеми адаптації і адекватності сучасної людини умовам сьогодення. Політична культура не тільки віддзеркалює подібні труднощі і суперечності, але й сама суттєво впливає на перебіг соціально-економічних та політичних подій.

Метою курсу є ознайомлення здобувачів з основними поняттями, підходами та напрямками політичної культури; отримання знань про зміни соціальної структури в розвинених країнах в їх аплікаціях до культури суспільства постіндустріального періоду.

В результаті засвоєння дисципліни здобувач має **знати**:

- сутність і структуру політичної культури;
- особливості політичної культури постіндустріального суспільства;

- відмінності використання понять політичних цінностей і норм;
- характеристику системи політичних цінностей постіндустріального суспільства;
- особливості трансформаційних процесів, що відбуваються в політичній культурі постіндустріального суспільства;
- сутність плюралізації ціннісних орієнтацій і гетерогенності політичної культури постіндустріального суспільства;
- проблеми формування політичної культури України в контексті сучасного постіндустріального суспільства.

Міжпредметні зв'язки. Предмет вивчення курсу «Цінності політичної культури постіндустріального суспільства» тісно пов'язаний із проблематикою таких дисциплін, як «Політологія», «Соціальна філософія», «Філософія політики», «Гендерна політологія».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ЦІННОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА»

№	Назва змістового модуля і теми
	<p>Змістовний модуль I. Теоретико-методологічні основи аналізу політичної культури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політична культура: її сутність і структура. 2. Цінності і ціннісні орієнтації як складові політичної культури. 3. Типологія політичної культури крізь призму аксіологічного аспекту. <p>Змістовний модуль 2. Система політичних цінностей постіндустріального суспільства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Характеристика постіндустріального суспільства: соціально-філософський і політологічний аналіз. 5. Трансформаційні процеси політичної культури постіндустріального суспільства. 6. Плюралізація ціннісних орієнтацій, гетерогенність культурного світу постіндустріального суспільства. 7. Проблеми формування політичної культури України в контексті сучасного постіндустріального суспільства.
	Разом годин: 90.

ЗМІСТ
дисципліни
«ЦІННОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА»

Змістовний модуль 1.

Теоретико-методологічні основи аналізу політичної культури.

Тема 1. Політична культура: її сутність і структура.

Основні підходи до визначення політичної культури: філософський, психологічний, ідеологічний, діяльнісний, культурологічний, їх сутність.

Зміст категорії «політична культура». Ототожнення понять «політична культура» і «суб'єктивна орієнтація» в концепції Г. Алмонда. Політична культура як сукупність переконань, установок і почуттів, що впорядковує і надає значення політичному процесу, в теорії Л. Пая. Концепція політичної культури Л. Дитмера.

Динамічність і стабільність як основні ознаки політичної культури. Закритість і відкритість політичної культури. Зовнішня політична культура (політична культура населення) і внутрішня (політична культура еліти).

Цивілізація і політична культура. О. Шпенглер, К. Бартч, Ф. Тьонніс, А. Тойнбі про цивілізацію, цивілізаційний розвиток. Політичні аспекти цивілізації. Шляхи розвитку цивілізації. Виникнення нової інформаційної цивілізації.

Література[2, 3, 4, 6, 10, 13, 23, 27]

Тема 2. Цінності і ціннісні орієнтації як складові політичної культури.

Цінності і соціальні норми в концепціях А. Маршала, Е. Дюркгейма, В. Парето, М. Вебера.

Демократія як цінність політичної культури: поняття, види, концепції. Ідеал свободи (об'єктивна, суб'єктивна система рішень (вибір), реалізація прийнятих рішень), базові свободи. Ідеал рівності (концепція рівності можливостей і концепція рівності здійсненого).

Поняття «права людини». Основні підходи щодо прав і свобод: природно-правовий, позитивний; їх характеристика. Віра як невід'ємний атрибут політики і політичної культури.

Політична ідеологія: сутність, функції. Проблеми абсолютизації ідеологічного складника в політичній культурі суспільства та ідеологічної

безпорадності. Політична пропаганда як поширення ідей і концепцій з метою утвердження їх в суспільній та індивідуальній свідомості. Принципи, засоби і функції політичної пропаганди. Взаємозв'язок політичної пропаганди і політичної культури.

Література[3, 5, 14-17, 21, 23, 28]

Тема 3. Типологія політичної культури крізь призму аксіологічного аспекту.

Проблема типологізації політичної культури. Основні підходи до визначення типів політичної культури, їх характеристика.

Цивілізаційний підхід (політична культура Заходу і Сходу). «Чисті» типи політичної культури (патріархальний, підданський, активістський) та змішані типи, громадська політична культура в типології Г. Алмонда та С. Верби.

Виокремлення типів політичної культури залежно від ставлення суб'єктів політичного життя до політичних цінностей: цілісна, домінуюча, дихотомізована, фрагментарна; їх ознаки.

Політичний режим як основа виокремлення ліберально-демократичного і тоталітарно-авторитарного типів політичної культури. Ознаки реформістського, революційного, консервативного типів політичної культури. Ринкова та бюрократична політична культура. Політична культура індустріального та постіндустріального суспільств.

Література[1, 3, 7-10, 13-17]

Змістовний модуль 2.

Система політичних цінностей постіндустріального суспільства.

Тема 4. Характеристика постіндустріального суспільства: соціально-філософський і політологічний аналіз.

Характерні особливості постіндустріального суспільства в концепціях І. Валлерстайна, Д. Белла, А. Турена, В. Іноземцева, Д. Тапскотта, М. Кастельса, А. Тоффлера. Три основні етапи розвитку суспільства: доіндустріальний (розвиток добувних видів господарської діяльності), індустріальний (розвиток технологій обробки і машинним виробництвом) і постіндустріальний (зростаюче значення обробки даних, використання

інформаційних ресурсів, удосконалення виробничої і соціальної організації суспільства).

Побудова концептуальних і прогностичних моделей суспільного розвитку: «постіндустріальна модель» Д. Белла, «посткапіталістична» Р. Дарендорфа, «постцивілізаційна» К. Болдінга, «індустріального суспільства у фазі зрілості» Р. Адорно, «просуненого індустріального суспільства» Г. Маркузе, «надіндустріального суспільства» А. Тоффлера, «технотронного» З. Бжежинського та ін.

Ліберальні (Д. Белл, Дж. Гелбрейт, З. Бжежинський) концепції постіндустріального розвитку: перехід від виробництва товарів до виробництва послуг; перевага класу професійних спеціалістів та технологів; домінування теоретичного знання як джерела нововведень та визначення суспільної політики; підпорядкування соціальної економіки суспільній політиці. Радикальні (А. Турен, А. Тоффлер) концепції постіндустріального розвитку: інформаційні технології; позакласове суспільство (у А. Тоффлера); «прогресивна» демократія із залученням громадян до формування моделей власного майбутнього; класове суспільство із соціальними конфліктами між технократією і професіоналами (А. Турен); визначення суспільства соціальними і культурними, а не економічними факторами.

Література[20, 22, 28, 32, 34, 35, 53, 55]

Тема 5. Трансформаційні процеси політичної культури постіндустріального суспільства.

Дослідження різних аспектів політичної культури постіндустріального суспільства – характеру зв'язку між соціальною структурою суспільства і культурою, особливостей політичної поведінки людей різних національностей і культур, ступеня впливу традицій на розвиток політичного процесу, ролі людського чиннику в політиці.

Поняття західної політичної культури, її історичні корені, традиції, характерні риси і домінанти. Територія розповсюдження західної політичної культури, її людський (більше 1 млрд. людей) і країновий потенціал. Феномен Західництва. Держава, право і гроші в політичній культурі Заходу. М.Вебер про роль протестанської культури у формуванні західного суспільства. Західна політична культура як переважно “партисипаторна” політична культура, яка склалася в умовах демократичного ладу. Західна культура як культура індивідуалізму. М.Вебер та Е.Фромм про два типи соціально-політичної поведінки в Західному суспільстві: 1) дія і поведінка, які

спрямовані на успіх (“мета виправдовує засоби”); 2) дія і поведінка, які мають високі моральні (етичні) цілі і домінанти (“Бути або мати?”).

“Консенсус” між державою і громадянським суспільством. Роль середнього класу в політиці. Особливості масової участі в політиці, електоральна поведінка громадян Західних держав. Роль релігій у формуванні політичної участі громадян. Масова свідомість, політичні орієнтації і стереотипи сучасного західного суспільства. Діалектика модернізму і традицій в політичній культурі сучасного західного суспільства. Постмодернізм в політиці. Роль національних меншин в державах Заходу; особливості сучасної політики культури у сфері національно-етнічних відносин. Політична культура країн Європи, США, Канади, Великобританії. Регіональні особливості політичних культур в Західних країнах.

Література[15, 17, 28, 32, 34, 44, 54]

Тема 6. Плюралізація ціннісних орієнтацій, гетерогенність культурного світу постіндустріального суспільства.

Цінності в політичній культурі постіндустріального суспільства. Послаблення легітимності, зростання амбівалентності, фрагментарність і динамічність політичних цінностей, осмислення нових соціальних реалій.

Громадська, організаційна, управлінська діяльність в постіндустріальному суспільстві, їх сутність. ”Діалогова етика” та культура політичної боротьби, їх нові стандарти.

Система політичних цінностей постіндустріального суспільства. Соціально-демографічні зміни, нові соціальні кордони, нові субкультури, що впливають на політичні орієнтації людей. Плюралізація ціннісних орієнтацій, гетерогенність культурного світу на рівні суспільства, соціальної групи і індивіда. Людина як суб’єкт політичного життя в постіндустріальному суспільстві. Зміна гендерних ролей.

Фрагментація класів і посилення стратифікації, орієнтація на страти і поведінку її членів; зміни в електоральній поведінці.

Трансформаційні процеси в утворенні та функціонуванні знання та інформації, розширення смислових меж культури.

Література[15, 17, 28, 32, 34, 44, 54]

Тема 7. Проблеми формування політичної культури України в контексті сучасного постіндустріального суспільства.

Україна і світові політичні та культурні трансформації. Політична культура в Україні як складова політичної системи. Вплив політичної культури на характер політичних процесів. Елементи політичної культури як індикатори засвоєння громадянами цінностей пануючого режиму. Тип політичної культури як відображення загальнозначущих універсальних і національних ідеалів та цінностей.

Неоднозначність та складність проблем формування політичної культури в сучасному українському суспільстві: спадок попередніх політичних епох, відсутність чітко визначених і усвідомлених політичних цінностей, політичні стереотипи тощо. Проблеми формування політичної еліти з точки зору політичної культури.

Особливості електоральної культури українського соціуму. Проблеми формування політичної культури в трансформаційному суспільстві. Держава і громадянське суспільство: проблеми взаємодії в Україні. Роль політичних партій і громадських об'єднань у формуванні політичної культури сучасного українського суспільства. Проблеми політичної соціалізації в Україні.

Основні напрямки формування політичної культури в Україні: формування науково-теоретичного рівня політичної культури (політична освіта громадян), формування відповідної політичної психології суспільства (виховання звичок, традицій участі в політичних процесах, дослідження громадської думки тощо). Європейські цінності як орієнтир і критерій рівня політичної культури в Україні.

Література[19, 23, 38, 42, 45, 48, 50]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виконання контрольної роботи студентами є складовою навчального процесу й активною формою самостійної роботи студентів.

Мета контрольної роботи – поглибити та систематизувати здобуті в процесі вивчення курсу теоретичні знання, сформувати вміння самостійно працювати з навчальною, спеціалізованою літературою, застосовувати теоретичні знання і набуті навички на практиці.

Контрольна робота повинна мати обсяг не менше 15-ти сторінок тексту (комп'ютерний набір – 14-кегель, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman). Всі сторінки, окрім титульної, мають бути пронумеровані.

Контрольна робота має містити в собі за структурою: а) зміст із зазначенням питань теми та сторінок; б) вступ, де мають бути викладені актуальність теми дослідження, предмет і методи дослідження, окреслене проблемне поле, поставлені мета та завдання дослідження; в) основні розділи, побудовані за логікою викладення матеріалу, з посиланнями на джерела; г) висновок із викладом власної точки зору щодо вирішення зазначеної в роботі проблеми; д) список літератури, який має містити не менше 10 джерел.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Культура політики і політичної діяльності.
2. Взаємозв'язок і відмінність категорій «цивілізація» і «культура».
3. Категорія «політична культура» та її місце в політології.
4. Обґрунтування і розробка категорії «політична культура» в працях зарубіжних дослідників.
5. Модернізм і традиція в політичній культурі сучасного західного суспільства.
6. Політичні стереотипи і політичні міфи як складові політичної культури.
7. Соціальні цінності і норми в концепціях Е. Дюркгейма, В. Парето, М. Вебера.
8. Політична культура і релігія.
9. Порівняльний аналіз західної та східної моделей політичної культури.
10. Політична культура сучасної молоді.
11. Проблема політичних субкультур в політичній науці.
12. Порівняльний аналіз політичних культур: Захід – Схід – Україна.
13. Постіндустріальне суспільство: соціально-філософський аналіз.
14. Концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.
15. Футурологічні концепції А. Турена і А. Тоффлера.
16. Масова свідомість, політичні орієнтації і стереотипи сучасного західного суспільства.
17. М. Вебер про роль протестантської культури у формуванні західного суспільства.
18. Е. Фромм про два типи соціально-політичної поведінки в сучасному суспільстві (за твором «Мати або бути»).
19. Цінності в політичній культурі постіндустріального суспільства.

20. Гендерні аспекти політичної культури в постіндустріальному суспільстві.
21. Культура електоральної поведінки. Моделі голосування за Дж.Сарторі.
22. Концепція політичної культури Л. Дитмера.
23. Політичне виховання і політична освіта як чинники формування політичної культури.
24. Плюралізація ціннісних орієнтацій в політичній культурі постіндустріального суспільства.
25. Сучасний політичний міф: сутність і види.
26. Особливості формування політичної еліти в сучасному постіндустріальному суспільстві.
27. Домінанти політичної культури сучасної України.
28. Регіональні особливості у політичній культурі України.
29. Політичні субкультури сучасного українського суспільства.
30. Основні напрямки формування політичної культури в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Система політичних цінностей постіндустріального суспільства, її призначення і функції.
2. Людина як суб'єкт політичного життя в постіндустріальному суспільстві.
3. Поняття, норми та цінності політичної етики.
4. Субкультура як автономне структуроване утворення. Поняття політичної субкультури.
5. Основні типи взаємодії політики і моралі.
6. Фрагментація класів і посилення стратифікації, орієнтація на страхи і поведінку їх членів, електоральна поведінка.
7. Особливості політичної субкультури сучасної молоді.
8. Основні форми та види політичної участі.
9. Політична культура трансформаційного суспільства: послаблення легітимності, зростання амбівалентності, фрагментарність і динамічність політичних цінностей, осмислення нових соціальних реалій.
10. Проблема типологізації політичної культури.
11. Поняття політичного мистецтва.
12. Лояльність, апатія, відчуження, нігілізм як форми політичної участі, їх сутність в постіндустріальному суспільстві.

13. Цивілізаційний підхід до виокремлення типів політичної культури.
14. Види політичного мистецтва, їх ознаки.
15. Громадська, організаційна, управлінська діяльність в постіндустріальному суспільстві, їх сутність.
16. Соціально-демографічні зміни, нові соціальні кордони, нові субкультури, які впливають на політичні орієнтації людей.
17. Типологія політичної культури за Г. Алмондом та С. Вербою.
18. Політична соціалізація як механізм формування політичної людини.
19. Ознаки цілісної та фрагментарної політичної культури, підстави їх виділення.
20. Зміна гендерних ролей.
21. Об'єктивні та суб'єктивні чинники політичної соціалізації.
22. Ознаки ліберально-демократичного типу політичної культури.
23. Проблеми формування нового типу політичної культури.
24. Зміст поняття «політична культура».
25. Ознаки авторитарного і тоталітарного типів політичної культури.
26. Шляхи формування демократичного типу політичної культури в сучасній Україні.
27. Ринкова та бюрократична політична культура.
28. Роль політичної символіки у формуванні політичної культури.
29. Концепція політичної культури Л. Пая.
30. Трансформаційні процеси в утворенні та функціонуванні знання та інформації, розширення смислових мереж культури.
31. Значення ідеологічного компонента в політичній культурі.
32. Концепція політичної культури Л. Дитмера.
33. Зовнішні чинники формування політичної культури, їх характеристика.
34. Проблеми надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності в політичній культурі.
35. Сутність психологічного підходу до визначення політичної культури.
36. Внутрішньополітичне життя як фактор формування політичної культури.
37. Політична реклама та політична пропаганда як інструменти формування політичної культури.
38. Сутність символічного підходу до розуміння політичної культури.
39. Поняття та зміст менталітету нації, його зв'язок з політичною культурою.
40. Принципи та функції політичної реклами та політичної пропаганди.
41. Основні характеристики діяльнісного підходу щодо розуміння політичної культури.
42. Структурні компоненти менталітету.

43. Особливості української ментальності та її вплив на політичну культуру.
44. Динамічність та стабільність як основні риси політичної культури.
45. Функції політичної культури.
46. "Діалогова етика" та культура політичної боротьби в постіндустріальному суспільстві.
47. Закритість та відкритість як риси політичної культури.
48. Ступінь реалізації функцій політичної культури в перехідний період (на прикладі України).
49. Проблема політичних субкультур в сучасному українському суспільстві.
50. Зовнішня і внутрішня політична культура, їх риси.
51. Політична і правова культури: основи співіснування.
52. Політична культура в умовах глобалізації.
53. Пліуралізація ціннісних орієнтацій, гетерогенність культурного світу на рівні суспільства, соціальної групи і індивіда.
54. Установка як структурний елемент політичної культури: сутність та будова.
55. Цінності в політичній культурі постіндустріального суспільства .
56. Культура електоральної поведінки. Моделі голосування за Дж.Сарторі.
57. Структура політичних символів, характеристика компонентів.
58. Демократія як цінність політичної культури сучасного суспільства.
59. Поведінкові стереотипи в політичній культурі населення України.
60. Класовість політики та політичної культури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии // Политические исследования. – 1992. - № 4. – С.122-134.
2. Бебик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика., - К., 2000.
3. Гаджиев К.С. Введение в политическую науку. – М., 2000.
4. Основи політичної науки: Курс лекцій /За ред. Б.Кухти. – Ч. 3; Політична свідомість і культура /Б.Кухта, Л.Кліманська, А.Романюк та ін. – Львів, 1998.

5. Политология: Учебник для вузов / Под ред. М.А. Василика. – М., 1999.
6. Політологічний енциклопедичний словник / Відп. ред. В.П. Горбатенко, Ю.С. Шемшученко. – К., 2004.
7. Політологія: підручник для курсантів вищих військових навчальних закладів Збройних Сил / За заг. ред. В.Ф.Смолянюка. – Вінниця, 2002.
8. Політологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. А.Колодій, Л.Климанська, Я.Косміна, В.Харченко. – К., 2003.
9. Політологія: Посібник для студентів вузів / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. – К., 2002.
10. Пугачев В.П., Соловьев А.И. Введение в политологию. – М., 1999.

Додаткова

11. Актуальные проблемы современной зарубежной политической науки: Реферативный сборник /Под ред. Разумовича Н.Н., Гаджиева К.С., Пивоварова Ю.С., Самбука А.Ф. – Вып. 1. – М., 1990.
12. Алексеева Т.А. Личность и политика в переходный период: проблемы легитимности власти // Вопросы философии. – 1998. - №7. – С.58-65.
13. Андреев С.С. Политическое сознание и политическое поведение // Социально-политический журнал. – 1992. - № 8. С.10-22.
14. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – 2-е вид., випр. і доп. – К., 1996.
15. Барков В.Ю. Социально-политический идеал в массовом сознании Украины. – К., 1999.
16. Барков В.Ю. Украина сегодня: политические, социальные и национальные детерминанты развития. – К., 1998.
17. Баталов Э.Я. Политическая культура современного американского общества. – М., 1990.
18. Бебик В.М. Наша політична культура //Політологічні читання. – 1992. - № 1. – С.11-37.
19. Бебик В.М., Головатий М.Ф., Ребкало В.А. Політична культура сучасної молоді. – К., 1996.
20. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / пер. с англ. – М.: Academia, 1999.
21. Брегеда А.Ю. Основы політології. – К., 1997.
22. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / пер. с англ. – М.: Логос, 2003. – С. 183.
23. Веденеев В.А. Политическая культура постсоветских обществ: традиции, либеральные ценности и перспективы: Учеб. пособие.- Кривой Рог, 2002.
24. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. – К., 2000.

- 25.Гозман Л.Я., Шестопап Е.Б. Политическая психология. – Ростов-на-Дону, 1996.
- 26.Головатий М.Ф. Соціологія політики: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.– К., 2003.
- 27.Голосов Г.В. Сравнительная политология. – Новосибирск, 1995.
- 28.Городецький О. О. Інформаціональне суспільство як об'єкт дослідження у політичній науці / Городецький О. О // Вісник НТУУ "КПІ", 2011 р.
- 29.Гречко П.К. К вопросу о соотношении цивилизаций и культуры // Диалог цивилизаций: Восток – Запад – М., 1994.
- 30.Дженусов А.И. Различие структур и уровней развития политической культуры // Социально-гуманитарные знания. – 1999. - № 4. – С.108- 120.
- 31.Дмитренко М.А. Формування політичної культури суспільства в трансформаційний період. – К., 2006.
- 32.Друкер П. Эра социальной трансформации[Електронний ресурс] /Друкер П., - режим доступу:
<http://www.archipelag.ru/geoeconomics/osnovi/leader/transformation/>
- 33.Житенев В. Политическая культура: опыт формирования и проблемы. М., 1990.
- 34.Инглеарт Р. Культурный сдвиг в зрелом индустриальном [Електронний ресурс] /Инглеарт Р.//Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под редакцией В. Л. Иноземцева. М.: Academia, 1999. - 640 с. – режим доступу: http://iir-mp.narod.ru/books/inozemcev/page_1245.html
- 35.Иноземцев В. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М.: Логос, 2000. – 302 с.
- 36.Ирхин Ю.В. Политология. – М., 1996.
- 37.Ирхин Ю.В. Человеческое измерение политики. – М., 1994.
- 38.Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. – М., 2000.
- 39.Курс лекций /Под ред. М.Н.Марченко. – М., 2000.
- 40.Личность и политика: Критический очерк современных западных концепций политической социализации. – М., 1988.
- 41.Мисюров Д.А. Политическая символика: структура и функции // Вестник МГУ. Сер. 12: Политические науки. – 1999. - № 1. – С.14-19.
- 42.Нагорна О.І. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії. – К., 1998.
- 43.Общая и прикладная политология: Учебное пособие / Под общей ред. В.И.Жукова, Б.И.Краснова. – М., 1997.

44. Остапенко М.А. Традиційні підходи до моделі демократичного громадянина// Нова парадигма: Журнал наукових праць /Гол.ред. В.П.Бех. – Вип.45. – С.148-156.
45. Політична культура демократичного суспільства: стан і перспективи в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-27 лютого 1998 р.). – К., 1998.
46. Политическая наука: новые направления/ Под ред. Р.Гудина и Х.-Д.Клингеманна. – М., 1999.
47. Политология для юристов: Курс лекций /Под ред. проф. Н.И.Матузова и проф. А.В.Малько. – М., 1999.
48. Проскуріна О. Політико-правові аспекти розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] /Проскуріна О., - режим доступу:
<http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=58&c=1239>].
49. Рукавишников В.О., Халман Л., Эстер П. Политические культуры и социальные изменения. Международные сравнения /Пер. с англ. – М., 1998.
50. Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець 16 – перша половина 17 ст.). - К.. 1998.
51. Соловьев А.И. Культура власти. – М., 1992.
52. Соловьев А.И. Политическая культура и модернизация российского общества. – М., 1992.
53. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. общество. – М., 1992.
54. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор: Учебное пособие/Сокр. пер. с англ. А.С.Богдановского, Л.А.Галкиной; Под ред. М.В.Ильина, А.Ю.Мельвиля. – М., 2002.
55. Тоффлер А. Футурошок / Тоффлер А., перекл. з англ., СПб., 1997. – 464 с.
56. Шестопал Е.Б. Личность и политика: Критический очерк современных западных концепций политической социализации. – М., 1988.
57. Щегорцов В.А. Политическая культура: модели и реальность. – М., 1992.
58. Юрьев А.И. Введение в политическую психологию. – Спб., 1992.